

אשכולות

העלון השבועי של תלמידי ישיבת "כרם ביבנה".

"כֹּזֶכֶר עוֹלָם יִהְיֶה צְדִיק" לְעֵין מִן הַאֵשׁ הַיְשִׁיבָה הַבַּיִת יַעֲקֹב גִּלְדוּיֵט זַעֲל בֵּן הַרְחָח יִשְׂרָאֵל אֶלְעָזָר זַעֲל (תהלים קי"ב).

פרשת "ויצא"

ו' בכסלו
ה'תשע"א
גיליון מס' 155
(שנה המישית)
זמני השבת

הרב אורי בעלזאל פישר שליט"א

"והיה העקב למישור"

הגדה של פסח אנחנו קוראים: "צא ולמד מה ביקש לכן הארמי לעשות ליעקב אבינו שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ולכן ביקש לעקור את הכל". השאלה העולה היא מה מצאו חז"ל לקשר בין פרעה ללבן? והלא רשעים רבים ניסו לפגוע בעם ישראל. יתכן כי דברי חז"ל מבוססים על השוואה לשונית בין רדיפת לבן אחר יעקב לרדיפת פרעה אחר בני ישראל.

רש"י (שמות יד, ה) כתב לגבי רדיפת פרעה אחר בני ישראל:

"ויוגד למלך מצרים. איקטורין שלח עמהם וכיון שהגיעו לשלשת ימים שקבעו לילך ולשוב וראו שאינן חוזרין למצרים באו והגידו לפרעה ביום הרביעי. ובחמישי ובשישי רדפו אחריהם. וליל שביעי ירדו לים. בשחרית אמרו שירה".

בני ישראל היו במרחק שלשה ימים מפרעה, ופרעה רודף אחריהם ומשיגם ביום השביעי. כך גם אצל לבן (בראשית ל, לו): "וישם דרך שלושת ימים בינו ובין יעקב". ואחר כך כתוב (שם לא, כב-כג): "ויוגד ללבן ביום השלישי כי ברח יעקב: ויקח את אחיו עמו וירדף אחריו דרך שבעת ימים וידבק אותו בהר הגלעד". וברש"י שם שהשיגו ביום השביעי. בלילה השביעי בא אל-להים אל לבן בחלום הלילה ומוזהיר אותו (בראשית לא, כד): "השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע". כעין זה אצל פרעה (שמות יד, יט-כ): "ויסע מלאך הא-להים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמד מאחריהם: ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ויהי הענן והחושך ויאר את הלילה ולא קרב זה אל זה כל הלילה". ומפני כך לא יכול היה פרעה לפגוע בבני ישראל.

דומה כי רשעותו של לבן אינה מתמצה במעשיו הרעים היא קשורה גם לצביעותו - לבן עושה מעשה זמרי ומבקש שכר כמעשה פנחס. הוא מראה את עצמו כצדיק תמים שלא רימה וכל מעשיו בצדק ובישור. לאחר שמחליף את רחל עם לאה הוא מצטדק לפני יעקב בטענה (בראשית כט, כו): "לא יעשה כן במקומנו לתת הצעירה לפני הבכירה". כך בהמשך במפגש בהר הגלעד לבן מטיח טענות קשות ביעקב ומדבריו עולה כי הוא צדיק תמים שרצונו לעשות אך טוב:

"מה עשית ותגנוב את לבבי ותנהג את בנותי כשבוית חרב: למה נחבאת לברוח ותגנוב אותי ולא הגדת לי ואשלחך בשמחה ובשירים בתך ובכנור".

יתכן כי שמו של לבן מעיד עליו, הוא מראה את עצמו לבן, הוא מראה את עצמו כצדיק תמים, אך בתוך תוכו הוא זומם מעשי רשע. כך גם שם מקומו נדרש למהותו - "ארמי" בהיפוך אותיות "רמאי". וכבר יעקב אמר לרחל (בראשית כט, יב): "כי אחי אביה הוא", וכתב רש"י: "אם לרמאות הוא בא גם אני אחיו ברמאות".

יעקב מתמודד עם לבן ברמאות משלו וכבר עשיו דרש את שמו (בראשית כז, לו): "הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים". וברש"י: "ויש מתרגמין וחכמני נתחכם לי". עיקר שמו של יעקב נקרא על שם יכולת העקיבה והרמאות.

אולם הבדל גדול ישנו בין יעקב ללבן. יעקב יודע, אמנם לרמות והוא עושה מעשי רמאות כשהם נצרכים, אולם מעשי הרמאות אינם הופכים להיות מהותו הפנימית וזוהי התנהגות חיצונית בלבד. לעומת זאת אצל לבן הרמאות היא מהותו. זאת הסיבה שנקרא יעקב בשם נוסף "ישראל" על שם הישרות שבו, וכבר נאמר על יעקב (מיכה ז, כ): "תתן אמת ליעקב". יעקב הוא באמת איש ישר, אך הוא משתמש עם הרמאות כנגד הרמאים, וכמו שנאמר (שמואל ב כב, כז): "עם נבר תתבר ועם עקש תתפתל".

השם "יעקב" שייך לעם ישראל בהיותם בגלות, שם הם צריכים לדעת "עם נבר תתבר ועם עקש תתפתל". לא ניתן ללכת תמיד בישרות עם אומות העולם שהרי "אשר פיהם דיבר שוא וימינם ימין שקר" (תהילים קמד, ח). יחד עם זאת צריך לדעת שאסור שמידה זו תיהפך להיות חלק מן האדם, והיא מיועדת לשימוש רק בשעת צרה, בשעת הדחק. עם ישראל הם עם היושר והצדק, ועליהם להראות את היושר וצדק בכל מעשיהם. לעתיד לבוא כשתבוא הגאולה יתקיים בנו: "והיה העקב למישור" (ישעיה מ, ד). יעקב יהפוך לישראל אשר בך אתפאר.

עריכה: מוטי פקטיה

מקוון יוצא לאור ע"י ישיבת "כרם ביבנה" גאזווג, מעמיק ופאקווינג, נגא אשכולות אגרוג: Eshckolot@Gmail.Com

מקוון מופיע פס באגר מישויה באינטרנט: www.KBY.org
נגא אשכולות פאקווינג פאקווינג
עריכה: מוטי פקטיה

שימוש בסימניות דביקות בשבת (ב')

ר' אהוד שלמה פיקסלר

אך לכלוך אינו דבוק כ"כ ואפשר להסירו בקלות. עכ"ד. ולפ"ז פשוט שבנידון דידן אין איסור כלל, שהרי הסימניה ודאי שלא נראית כחלק מהדף, וודאי של נדבקה מאד, ועוד שמיועדת להסרה.

סיכום: מצד תפירה לזמן ראינו שנחלקו בזה מהראשונים עד אחרונים זמננו.⁷ אמנם אולי אף האוסרים תפירה לזמן יתירו הכא משום שני הטעמים האחרים (כפתור, מדבקה לשימוש רב פעמי). ומצד איסור כותב ומוחק נראה פשוט שלא שייך לאסור. ובשש"כ⁸ (הוצאה חדשה פרק כ"ח סעיף ח' עמ' תל"ז) התיר להדביק סימניות אלו לזמן קצר⁹ ולהפרידן. ובתנאי שכבר נתלשו מהדפדת שלהם לפני שבת.¹⁰

¹¹יש לדון בדבר נוסף שאינו מעיקר הנושא הנידון, אבל שייך מבחינה מעשית והוא דין הכנה מקודש לחול.

מקור דין זה הוא ממשנה (שבת ק"ג.ג): מציעין את המיטות מלילי שבת לשבת, אבל לא משבת למוצ"ש. ובברייתא(שם ק"ח.ח): "ת"ר... מן המנחה ואילך שוב אינו מדיח (ז"א לאחר שאכל סע' שלישיית אין לו יותר צורך בה, וא"כ הדחתם לצורך חול)...". וכך פסק בשו"ע (סי' שכ"ג סע' ו').

אמנם במשנ"ב שם כתב הטעם משום טירחא. ולא ציין מקור לכך. באורחות שבת (ח"ב פרק כ"ב הערה רלו) כתב שהמקור לכך שאיסור הכנה הוא משום טירחא נמצא ברש"י (ק"ד: ד"ה איסור שאין מקנבין ירק בשבת לצורך חולף משום שבות דקטרח משבת לחול.. וכן כתוב בהשגות הראב"ד (פרק כ"ג מהלכות שבת הל' ד').

וא"כ לפ"ז בדבר שאין טירחא כ"כ יש להתיר לכאורה.

אח"כ מצאתי שהאורחות שבת כתב במפורש (שם הערה ערב) להתיר סימניה מטעם שזה מעשה קל מאד והרי זה כעין סיום ללימוד שלמד. והביא לכך שתי ראיות: (1) המשנ"ב (סי' ש"מ ס"ק י"ג) מביא בשם האחרונים¹² שאסור ליתן שעוה על הספר לסי' במקום שרוצה לעיין למחר ומשום חשש איסור ממרח. משמע שאילולי זה אין איסור¹³. (2) השו"ע (סי' ש"מ סע' ה') כתב שמתור לרשום בציפורן על הספר כמו שרושמיין לסימין(שיש טעות סופר)¹⁴. ולכאורה היה צריך לאסור מדין הכנה. אלא כיוון שזה מעשה קל ועוד שיש בו תועלת כבר מעכשיו, דמעכשיו יש לו סימן שיש שם טעות סופר, לכן מותר.

אמנם עדיין יש לעיין, דקצת דוחק לומר שנראה כסיום הלימוד, דהא הרבה מסיימים לימודם ללא שימוש בסימניה, ואף באותו אדם מצוי שיש ספרים שלומד בהם ולא משתמש בסימניה. וגם מה שכתב שהוא דבר קל יש לעיין בזה טובא, דהא המשנ"ב פסק (סי' ר"ד ס"ק מ"ג) שאסור להוציא¹⁵ פת מהתנור לצורך חול, ואפילו טלטול בעלמא אסור לצורך חול, כמו שכתבו הפוסקים שאסור להביא יין בשבת לצורך מוצ"ש.ע"כ. ואם כן, מה חמור טלטול בעלמא מהנחת סימניה. אף המעיין (שם) בביה"ל ד"ה מותר יראה שהאליה רבה התיר במקום פסידא אך כשאין צורך בשבת, וכך מסיק הביה"ל. ובשש"כ (מהדורה חדשה פרק כ"ח סע' צ"א כתב: "עושה אדם לצורך חול דבר שאינו מלאכה ולא איסור דרבנן ושאין בו טורח, אשר אם לא יעשהו עכשיו - לא יוכל עוד לעשותו בחול ויבוא לידי הפסד" ובהמשך נותן דוג' למזמין חביריו להשתתף בשמחתו ביום חול. ולפ"ז יש לומר שאף בנידון דידן אם לא יניח הסימניה בשבת, יש חשש שישכח המקום ויש בזה פסידא, דלא גרע ממוזמן חביריו. ויש צד נוסף להתיר ע"כ דברי השש"כ (שם סע' פ"ט) שכתב בשם הגרשו"א שכיוון שרגילים לעשות זאת מבלי לחשוב על התועלת בעשייתו- מותר. ואף בסימניה אנשים בצורה אטומטית מעבירים אותה למקום בו סיימו מבלי לחשוב שכך יהיה להם יותר קל לפתוח את הספר במקום ולמצוא בקלות את המקום בו הפסיקו. ונראה שזו כוונת האורחות שבת שזה מעשה של סיום הלימוד.

לסיכום: יש ג' טעמים להתיר: (א) דבר קל בלי טירחא. (ב) מעשה של סיום, הנעשה מבלי לחשוב על התועלת היוצאת מן. (ג) יש בזה פסידא.

⁷ עקב חוסר מקום לא התאפשר להרחיב עוד ולדון בנידון טיטולים ופלסטר בדומה והשונה בנידון דידן.

⁸ נראה שקאי לשיטת רבו הגרשו"א שהתיר תפירה שאינה של קיימא וקריעתה. אמנם הפנה לספר בנין שבת (לעיל הערה 2) ומשמע שרוצה לסמוך על דבריו שאין כלל לאסור שימוש בסימניה זו, כי זו הדבקה חלשה, אך א"כ מדוע התיר רק לזמן קצר? ונראה שאין ודאי לו שהדבקה חלשה מותרת, ועל כן התיר רק לזמן קצר.

⁹ נראה שכוונתו לפחות מ"ד שעות כדן קשירה שאינה של קיימא.

¹⁰ בהערה (שם) הפנה לפרק ט' הערה כ"א שם מתיר הגרשו"א פתיחת אריות ועטיפות של חטיפים אצ"ג שנעשה במפלט לזמן מרובה, כיוון שנעשה שלא על דעת קיום. ובפרק ל"ה הערה ע' הביא דברי גרשו"א שאסר הסרת הנייר השומר על דבק הפלסטר משם מתקן מנא.ע"כ. ולפ"ז נראה לי שהשש"כ אסר הסרת סימניות אלו מהדפדת משום מתקן מנא. דמצד קירוע תפירה שאינה של קיימא לזמן מרובה נראה בדברי הגרשו"א שאין לאסור כאמור.

¹¹ ישר כח לש"י לאו (עורך אשכולות לשבער) על שהאיר על כך.

¹² שירי כנסת הגדולה הובא באליה זוטא

¹³ וצ"ע, שמא האחרונים התייחסו לאיסור החמור יותר, ואין הכי נמי, אם לא היה איסור ממרח היה אסור משום הכנה.

¹⁴ אמנם בביה"ל (שם) ד"ה לרשום הביא דעת הפמ"ג שיש לאסור רישום בציפורן משום מתקן מנא, ואף חרש לחטאת. אך אין כן דעת רוב האחרונים. עיי"ש.

¹⁵ בתנורים שלנו אין רדיה, ולכן מצד איסור רדיה אין חשש.

כשבוע שעבר החלטנו לדון בדין הדבקה סימניות בשבת. השבוע, נמשך ונעסוק בנושא זה, ונשתדל לבארו היטב.

ג. מדבקה לשימוש רב פעמי -

בסימניה דביקה הדבק הוא דבק מיוחד שמצד אחד אינו מדביק חזק מדי כך שיהיה ניתן להסיר המדבקה, ומצד שני הדבק נשאר זמן רב על המדבקה לשימוש לאורך זמן. ונלענ"ד שבזה לא אסרו משום שאין זה דומה כלל לתופר (מדביק) לא במעשה ולא בתכלית.

במעשה לא, משום ש: (1) במעשה התפירה יש שני דברים (כגון יריעות) וע"י משתמשים בדבר שלישי (חוט תפירה) הופכים לאחד¹. אך כאן מדביק הסימניה לספר (שני דברים) ללא דבר נוסף, שהרי הדבק הוא חלק מהסימניה, והראיה לכך היא שבין לפני ההדבקה ובין אחריה אין כלל דבק על הדף(בעוד שבהדבקה רגילה לאחר ההפרדה יש שאריות על שני החלקים שהיו דבוקים), (2) נוסף על כך, לא שם כל פעם מחדש דבק. (3) ההדבקה היא חלשה מאד ומפרידים בקלות ללא חשש של קריעה². וא"כ חסר במעשה התפירה.

ובתכלית לא, משום ש: (1) אין תכלית ההדבקה להופכם לדבר אחד אלא לסמן מיקום מדוייק בדרך כזו שהסימון לא יזוז מהמקום המדוייק או שלא ייפול לגמרי מן הספר, ואין זו אלא הצמדה גרידא. (2) דרך העולם בהדבקה זו שהיא לזמן קצר משום שזוהי הדבקה חלשה במהותה ובלי קשר לכוונת האדם³.

כותב ומוחק

כתב הטור (סי' ש"מ) - המטשטש בדיו שעל הקלף ויש במקומו לכתוב ב' אותיות חייב. וכתב על זה הב"ח - המוחק טשטוש דיו שעל הקלף ויש במקומו לכתוב שתי אותיות חייב. כן צריך להגיה, וכן כתב הרא"ש דהכי איתא בתוספתא ופירש דחייב על מחשבת הכתיבה⁴ וכתב עוד דאיתא נמי בתוספתא נפלה שעוה על הפנקס⁵ ומוחק אם יש במקומו כדי לכתוב שתי אותיות חייב, וכן כתב הרמב"ם בפרק י"א ומשמע דאם אין שם אלא לכתוב אות אחת אף על גב דאינו חייב איסורא מיהא איכא ולכן צריך ליהדר כשנוטף שעוה על הספר שאין לסלקו ואפילו לא נטף אלא על אות אחת ואם נטף על שתיים חייב חטאת:ע"כ.

נראה שהב"ח למד מהתוספתא בק"ו שאם כשמוחק שעוה מפנקס חייב משום שע"י זה יוכל עכשיו לכתוב שתי אותיות, ק"ו שחייב אם מגלה ע"י זה שתי אותיות. (ואות אחת פטור מחטאת ואסור מדא' כדן חצי שיעור) דבריו הובאו בט"ו (ס"ק א') ובאליה רבא, והוסיף האליה רבא שחייב משום מוחק. וכך נפסק להלכה במשנ"ב (ס"ק י').

בביה"ל (ש"מ סעיף ג') ד"ה שעל הקלף כתב שהשבות יעקב חולק על הב"ח וסובר שבהסרת שעוה מקלף אין איסור מוחק אלא ממחך כשממרחו על הקלף, ומה דאיתא בתוספתא מייירי שנטפה השעוה על פנקס שהוא לוח שיש עליו שעוה, וכיוון שננטפה שעוה על שעוה נדבקו, ועל כן כשמוחק השעוה העליונה כדי שיוכל לכתוב הרי זה בכלל מוחק, ושעוה על קלף או נייר הוי ככיסוי בעלמא. הביה"ל הסביר דעת הב"ח שכיון שמתחלה לא היו יכולים לקרותו ועכשיו כשמסיר השעוה מתקן האותיות שהיו יכולים לקרוא הוא בכלל מוחק ע"מ לתקן. רעק"א מסכים לדינא עם הב"ח אך לא מטעמו אלא משום דמתקן מנא, שמתקן בכך את הספר. הפמ"ג מסכים שיש מוחק ע"מ לכתוב כשנטפה על קלף ללא אותיות, על אותיות אין בזה מחוק וכותב כלל, אלא אסור להסיר משום מוחק, אך לא מלאו ליבו להורות כן למעשה (שאסור רק משום מוחק). הביה"ל הכייע שאין להקל כשבות יעקב נגד הב"ח והני רבוותא. וסיים הביה"ל שהשבות יעקב יודה בנטף דיו ע"ג אותיות שיש בהסרתו משום מוחק (ואולי כותב). והוסיף שלפי רעק"א (סי' ל"ב) שדין דבק כדן דיו, אם נדבקו הדפים להדדי במקום האותיות יש בהפרדתם איסור דאורייתא, ודאי לב"ח וסיעתו.ע"כ.

לכאורה סימניה דביקה זו יש בהסרתה איסור מוחק, שהרי דבק דינו כדיו, ולפחות כשעוה. ולרעק"א יש מתקן מנא⁶.

אך נראה שמשום כותב מוחק אין לאסור כיוון שאין ההדבקה חזקה ורעק"א דיבר בדבק חזק שהיו כדיו, ואף הב"ח וסיעתו יודו שאין זו מחיקה אלא הסרה, וגם רעק"א יודה שאין כאן תיקון מנא, כי אין כאן כלל קלקול. ובאורחות שבת (ח"א פרק ט"ו הערה ע"ב עמ' תמ"ט) כתב שנראה שלכלוך לא הוי כשעוה, דשעוה נדבקה מאד אל הקלף וקרובה להיות כחלק ממנו,

¹ כן כתב במרכ"מ שמשכיו מדוע מדבק הוי תולדה דתופר.

² וכן כתב בספר בנין שבת לגבי חיבור ניירות בהדבקה חלשה. ורצה להתיר, אך סיים: אמנם לא מצאתי סברא זו מפורשת בדברי הפוסקים, וכתבתי רק לעורר ולא למעשה. עכ"ד.

³ וכך מוכח מהגמ' (ע"ד): התופר ב' תפירות חייב, והא לא קיימא? אמר רבב"ח והוא שקשורן.ע"כ. וא"כ לא הוי איסור דא' ובמקרה כזה ודאי יש לסמוך על השיטות המיקלים.

⁴ ולא על מחיקת אותיות.

⁵ דרכן היה לטוח דפי פנקסיהן בשעוה כדי לרשום עליו ואם נפל איזה טשטוש שעוה על הדף ומוחק השעוה העליונה כדי שיוכל לרשום על השעוה כדרכו חייב משום מוחק. (משנ"ב ס"ק יא)

⁶ אך איסור מוקצה שכתב הפמ"ג לא שייך הכא כי מדבקה זו היא כלי או לפחות 'וכונה' ולא הוי מוקצה מחמת גופו. ואף אם נאמר שהיא כשמל"א, נראה שהסרתה הוי טלטול לצורך מקומו. אך בהדבקתה תהיה בעיה אם היא כשמל"א.

בדף מח. בשורה האחרונה מובא: שניהם ברשות (ברה"ר או שבה"ב נתן רשות לשניהם להיכנס) או שניהם שלא ברשות (ששניהם רצים ברה"ר, או שלא נתן להם בה"ב רשות להיכנס) והזיקו (בידיים) זה לזה – חייבים, הוזקו זה בזה – פטורים (שהנזק בא מכח הניזק). נמצא שאם הנזק בא מכח המזיק חייבים ואם הנזק בא מכח הניזק פטורים. אבל אם אחד מהם שלא ברשות והשני ברשות – זה שברשות פטור, וזה שלא ברשות חייב בין בנזק מכח המזיק ובין מכח הניזק.

א"כ מצאנו שני דברים סוגי היזק באדם המזיק: גם נזק מכח המזיק וגם היזק גופו (מחוסר שמירה) ולכן אם היו שניהם ברשות או שניהם לא ברשות אינם צריכים לשמור שלא יזיקו, או כששניהם שלא ברשות, שלא צריכים לשמור מפני השני שאינו ברשות, אבל אם היזקו, בכוח, חייבים כמו רוצח. אך אם אחד נתקל וניזוק – המזיק פטור, שאין עליו חיוב שמירה. אבל כשאחד מהם ברשות והשני לא ברשות, מי שלא ברשות צריך לשמור את גופו שלא יזיק למי שברשות וחייב גם אם הנזק קרה מצד הניזק. וא"כ גם ראינו נ"מ למעשה בין סוגי החיוב.

דבר נוסף שלמדנו במזיק זה דינא דגרמי. גרמא יש בהרבה מקומות בתורה: נזיקין, רצח, שבת וכו' אבל כאן התחדש גרמי (יש כמה חילוקים: גרמי זה מייד ובגרמא יש עיכוב, ועוד). ולמה בשאר התורה לא מצאנו גרמי? הש"ך כותב שגרמי זה חיוב מדרבנן, אך גם לפי זה צריך להבין למה דווקא בנזיקין תקנו דין זה. ועוד שמשמע מהרבה ראשונים (רמב"ן, רמב"ם) שגרמי חייב מדאורייתא.

לפי דברינו נאמר שגרמי זה חיוב משום גופו, בעוד שבכל התורה החיוב הוא משום כוחו.

בשבע שבער עסקנו בחילוק שיש בכל דיני התורה בין מצוות התלויות בכוחו של האדם לבין מצוות שבגופו. לדוגמא: עשיית מלאכות בשבת הם איסור המוטל על מעשים בכוחו של האדם ולא איסור על גרימת מלאכות בגופו [והזכרנו שאם נכנס צבי לבית, היושב בפתח חייב משום צידה, ואילו אם אחר ישב איתו והראשון עזב, נמצא השני צד את הצבי בגופו, אך ללא עשיית מעשה בכוחו – פטור, ואף לכתחילה לא נאמר לו שיקום וילך] וכן רוצח הוא חיוב בכוחו ואם רצח בגופו, שהפילוהו על אחר הרי שאינו מתחייב ברצח. ואילו אכילת חלב וגילוי עריות הם איסורי בגופו של האדם [וגם אם האכילו אותו חלב, או הביאו אותו על הערוה חייב]. והיה נראה שבנזק הגדר הוא בכוחו, כמו רציחה, ואם היזק בכוחו חייב ואם לאו פטור.

אך רואים שזה אינו כן, שהרי בריש פרק המניח (לא): "זה בא בחביתו וזה בא בקורתו...היה בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון, נשברה חבית בקורה - פטור בעל הקורה ואם עמד בעל הקורה - חייב". והרי כאן לא עשה בעל הקורה שום מעשה – אלא רק עמד וניזקו ממנו וחייב. ולכן נראה שאדם המזיק זה חיוב שמירה כמו כל המזיקים: צריך לשמור על האש שלו ועל השור שלו והבור שלו וכן על הגוף שלו – שלא יזיק.

ובזה נבין עוד דבר - שכל המצוות יש הפרש בין שוגג למזיד: רוצח בשוגג לעומת רוצח במזיד. לעומת זאת במזיק אינו כן שהרי חייב בשוגג ובמזיד, באונס וברצון. ואינו מובן למה, הרי אם החיוב הוא בכוחו, הרי שמי שהלך לישון ליד כלים ושברם הוא שוגג ואעפ"כ חייב, אך זה חמור יותר מרצח!

אך לפי דברינו, אם החיוב הוא שלא שמר על גופו הרי שהזיד בחובת השמירה כשהלך לישון ליד כלים, וכך היה נראה לומר [שגדר אדם המזיק הוא בשמירת גופו שלא יזיק].

חלוקת ירושה

הרב בן-ציון אלגזי שליט"א

שאלה: הבכור נוטל פי שניים מהירושה. כיצד – היו שני אחים, חולקים לשלוש, והבכור נוטל מתוכם שני חלקים. איך יהיה בשני אחים שירשו את אביהם ויש ספק על הגדול אם הוא נחשב לבכור? לכאורה הדין דיחלקו את חלק הבכורה בין שניהם כמו שניים אוחזין בטלית דאמרינן "ממון המוטל בספק חולקים". והנה בחשבון החלוקה יוצא דבר פלא, כי הנה תחילה נחלק שליש לכל אחד מהם, ואת השליש האמצעי שעליו דנים ניתן חצי לזה וחצי לזה, ונמצא דבס"ה כל אחד מקבל חצי ירושה. וטוען הבכור, היכן הצדק ב"יחלוקו" זה? כי אחי זכה בחצי טענתו, ואילו אני לא הועילה לי בכורתי כלום כיוון שגם בתור את פשוט הייתי נוטל מחצה.

התשובה אי"ה בגליון הבא

תשובה לשאלה הקודמת: שאלנו, כיצד מוכיחה הגמ' מהפס' ויחשבה עלי לשכרה שאסור להתפלל כשהוא שיכור, אולי הוכיח אותה עלי על כך שהיא נכנסת למקדש בשכרות. ונראה לומר, שאין זו קושיא כלל, שהרי נשים אינן יכולות להיכנס לעזרת ישראל, ובמקום שיכלה לעמוד לא היה איסור של כניסה בשכרות, מכאן שוודאי הוכיחה עלי על כך שהיא מתפללת בשיכרות.

מזל טוב!
לר' אלדד מויאל, להולדת הבן
לטל ברמול (ה'), לאירוסיו
לעדיאל נחשוני (ה'), לאירוסיו

